

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

OFISI YA RAIS, MIPANGO NA UWEKEZAJI

**MAELEZO YA MHESHIMIWA PROF. KITILA ALEXANDER MKUMBO, WAZIRI WA NCHI,
OFISI YA RAIS – MIPANGO NA UWEKEZAJI, WAKATI WA KUSOMWA KWA MARA YA
PILI KWA “MUSWADA WA SHERIA YA UWEKEZAJI NA MAENEO MAALUMU YA
KIUCHUMI WA MWAKA 2024” BUNGENI DODOMA.**

13 FEBRUARI 2025

Ofisi ya Rais, Mipango a Uwekezaji

Mji wa Serikali -Mtumba Barabara

ya Ardhi

S.L.P 104

40403 DODOMA

Simu: +255 (026) 2962384

Barua Pepe: ps@planninginvestment.go.tz Tovuti: www.planninginvestment.go.tz

**MAELEZO YA MHESIMIWA PROF. KITILA ALEXANDER MKUMBO, WAZIRI WA
NCHI, OFISI YA RAIS – MIPANGO NA UWEKEZAJI, WAKATI WA KUSOMWA KWA
MARA YA PILI KWA “MUSWADA WA SHERIA YA UWEKEZAJI NA MAENEO
MAALUMU YA KIUCHUMI WA MWAKA 2024” BUNGENI, DODOMA,
TAREHE 13 FEBRUARI 2025.**

UTANGULIZI

1. **Mheshimiwa Spika**, Kwa kuzingatia Kanuni ya 95(1) ya Kanuni za Kudumu za Bunge (Toleo la Februari 2023), ninaomba kuwasilisha mbele ya Bunge lako tukufu maelezo kuhusu **Muswada wa Sheria ya Uwekezaji na Maeneo Maalum ya Kiuchumi** wa Mwaka 2024.
2. **Mheshimiwa Spika**, Kama unavyofahamu, Ilani ya CCM kwa ajili ya uchaguzi mkuu wa mwaka 2020, pamoja na mambo mengine, iliitaka Serikali kuendelea kuboresha mazingira ya biashara na uwekezezaji ili kuvutia wawekezaji kutoka ndani ya nje ya nchi kama nyenzo muhimu ya kukuza uchumi. Kwa kuzingatia maelekezo haya, katika **Mpango wa Tatu wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano (2021/22 – 2025/26)**, wenye dhima ya kujenga uchumi shindani na viwanda kwa maendeleo ya watu, uliweka lengo la kuimarisha mazingira ya biashara na uwekezaji kama msingi muhimu katika **kuchochea uchumi shindani na shirikishi**. Aidha, Serikali ya Awamu ya Sita inayoongozwa na **Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania**, ilipoingia madarakani, pamoja na mambo mengine, ilidhamiria kukuza uwekezaji na kuboresha mazingira ya biashara kama sehemu ya mikakati muhimu ya kuchochea ukuaji wa uchumi nchini.
3. **Mheshimiwa Spika**, juhudi kubwa zimeendelea kufanyika katika kutekeleza maelekezo ya Ilani, Mpango wa Tatu wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano, na maelekezo ya Mheshimiwa Rais katika kuendelea kuimarisha mazingiraya biashara na uwekezaji nchini. Kutokana na juhudi hizi, katika kipindi cha miaka minne iliyopita mafaniko mengi yamepatikana. Kwa mfano, idadi ya miradi ya uwekezaji inayosajiliwa na Kituo cha Uwekezaji Tanzania (TIC) iliongeza kutoka miradi 256 mwaka 2021 hadi kufikia miradi 901 mwaka 2024. Ofisi ya Rais – Mipango na Uwekezaji imeutangaza Mwaka

2024 kama ***mwaka bora zaidi katika sekta ya uwekezaji Tanzania*** kutokana na ukweli kwamba ndio mwaka ambao TIC ilisajili miradi mingi zaidi ya uwekezaji (miradi 901) tangu Tanzania ianzishe kituo hiki na kuanza kurekodi miradi ya uwekezaji mwaka 1996. Hii inavunja rekodi ya miradi 885 iliyosajiliwa mwaka 2013.

CHIMBUKO LA MUSWADA WA SHERIA YA UWEKEZAJI NA MAENEO MAALUMU YA KIUCHUMI

4. ***Mheshimiwa Spika***, Katika kuendelea kuboresha mazingira ya uwekezaji na biashara nchini, mwaka 2023 Serikali ilifanya tathmini ya utendaji kazi wa mashirika na taasisi za umma nchini. Pamoja na mambo mengine, matokeo ya tathmini hii yalionesha kuwa majukumu ya baadhi ya taasisi hizo yanashabihiana na kuingiliana. Hali hii imekuwa ikisababisha mwingiliano wa kiutendaji na kuongeza gharama za uendeshaji na kufanya biashara, na hivyo kuathiri ufanisi uliokusudiwa. Kwa kuzingatia matokeo ya tathmini hii, Serikali ilifanya uamuzi wa kuunganisha na/au kufuta baadhi ya mashirika na taasisi za umma.

5. ***Mheshimiwa Spika***, Kituo cha Uwekezaji Tanzania (Tanzania Investment Centre – TIC) na Mamlaka ya Kukuza Mauzo ya Bidhaa Nje ya Nchi (Export Processing Zones Authority – EPZA) ni baadhi ya mashirika ya umma ambayo majukumu yake yalibainika kuingiliana na kushabihiana na hivyo kuamuliwa kuunganishwa na kuwa taasisi moja. Hivyo basi, chimbuko la Muswada huu ni utekelezaji wa uamuzi wa Serikali wa kuunganisha Kituo cha Uwekezaji Tanzania (TIC) na Mamlaka ya EPZ (EPZA).

MALENGO YA MUSWADA

6. ***Mheshimiwa Spika***, Muswada wa Sheria ya Uwekezaji na Maeneo Maalumu ya Kiuchumi una malengo ya kuweka masharti ya uendelezaji wa uwekezaji Tanzania, kuweka masharti ya mazingira bora kwa wawekezaji, kuweka mfumo wa kitaasisi kwa ajili ya uratibu, ulinzi, uvutiaji, uhamasishaji na uwezeshaji wa uwekezaji nchini, kuweka utaratibu wa uanzishaji, uendelezaji na usimamizi wa maeneo maalumu ya kiuchumi, kufuta Sheria ya Uwekezaji Tanzania, 2022, kufuta Sheria ya Maeneo Maalumu ya Uzalishaji kwa Mauzo ya Nje, 2002 na kufuta Sheria ya Maeneo Maalumu ya Uwekezaji, 2006.

MAUDHUI YA MUSWADA

7. **Mheshimiwa Spika**, Muswada huu umegawanyika katika Sehemu Tisa kama ifuatavyo:

8. **Mheshimiwa Spika**, Sehemu ya Kwanza ya Muswada inahusu Masharti ya Utangulizi yanayojumuisha jina la Sheria, utaratibu wa kuainisha tarehe ya kuanza kutumika kwa Sheria inayopendekezwa kutungwa, maelezo kuhusu matumizi ya Sheria inayopendekezwa kutungwa na tafsiri ya misamati mbalimbali iliyotumika katika Sheria inayopendekezwa.

9. **Mheshimiwa Spika**, Sehemu ya Pili ya Muswada inaweka mfumo wa kitaasisi wa uratibu, ulinzi, uvutiaji, uhamasishaji na uwezeshaji wa uwekezaji nchini. Sehemu hii inaanzisha Mamlaka ya Uwekezaji na Maeneo Maalumu ya Kiuchumi ambayo itakuwa chombo kikuu cha Serikali cha kuratibu uhamasishaji, uwezeshaji, usimamizi na uendelezaji wa uwekezaji nchini. Sehemu hii pia inaanzisha Kamati ya Taifa ya Maendeleo ya Uwekezaji itakayokuwa na jukumu la msingi la kupendekeza kwa Baraza la Mawaziri uidhinishaji wa vivutio vya ziada kwa wawekezaji wa kimkakati, kuhakikisha kuwa kuna mazingira mazuri kwa uwekezaji katika sekta binafsi na miradi ya uwekezaji inaendelezwa na kudumishwa, kusimamia miradi mikubwa yenye matokeo makubwa kitaifa kulingana na ukubwa, mtaji, manufaa ya kiteknolojia na ajira, na kuidhinisha uanzishwaji na usimamizi wa maeneo ya uwekezaji wa kimkakati. Aidha, Sehemu hii inaweka masharti na majukumu Bodi, pamoja na masharti ya uteuzi wa Mkurugenzi Mkuu wa Mamlaka na watumishi wengine wa Mamlaka.

10. **Mheshimiwa Spika**, Sehemu ya Tatu ya Muswada inaweka masharti mbalimbali kuhusu uwekezaji. Katika Sehemu hii, masharti yanawekwa kwa ajili ya kuzitaka taasisi za Serikali kushirikiana na Mamlaka katika kutoa huduma mbalimbali kwa wawekezaji kupitia Kituo cha Huduma Mahala Pamoja. Vilevile, Sehemu hii inaweka masharti kuhusu mfumo unganishi wa kielektroniki. Mfumo huu unalenga kuunganisha mamlaka muhimu za Serikali zinazotoa vibali na leseni mbalimbali kwa ajili ya uendeshaji wa shughuli za uwekezaji. Hatua hii itatoa fursa kwa wawekezaji kupata huduma kwa urahisi bila

kulazimika kushughulikia vibali au leseni katika taasisi mbalimbali. Aidha, Sehemu hii inaweka masharti kuhusu usajili wa wawekezaji wa ndani na wa kigeni na utoaji wa cheti na leseni ya uwekezaji.

11. **Mheshimiwa Spika**, Sehemu hii imebainisha vigezo kwa mwekezaji kupewa hadhi ya kuwa mwekezaji wa kimkakati kwa kuzingatia kiwango cha chini cha mtaji kwa mwekezaji wa ndani na mwekezaji wa kigeni. Sehemu hii pia inaweka vigezo kwa mwekezaji anayetaka kubadili au kuacha kuendeleza uwekezaji alioufanya. Aidha, Sehemu hii inabainisha masharti ya kupata vivutio vya kikodi na visivyo vya kikodi vinavyotolewa chini ya sheria mbalimbali kwa kuzingatia taratibu zilizoainishwa katika sheria hizo. Vilevile, ili kutoa fursa za uwekezaji kwa wawekezaji wa ndani, sehemu hii inabainisha kuwa Waziri, kwa kushauriana na Waziri mwenye dhamana ya fedha, anaweza kubainisha maeneo mahsusi ambayo wawekezaji wa ndani wanaweza kupewa vivutio kwa kuzingatia sheria husika.

12. **Mheshimiwa Spika**, ili kuwezesha upatikanaji wa ardhi inayofaa kwa ajili ya uwekezaji, Muswada unapendekeza kuweka masharti kuhusu uanzishaji wa benki ya ardhi. Kwa mujibu wa masharti yanayopendekezwa, benki ya ardhi itakuwa ni kanzi data itakayohifadhi taarifa kuhusu ardhi inayopatikana sehemu mbalimbali nchini kwa ajili ya uwekezaji. Mbali na ardhi itakayotengwa na Serikali kwa ajili ya uwekezaji, benki ya ardhi itajumuisha pia ardhi inayomilikiwa na watu binafsi ambao wangependa kukodisha ardhi yao kwa ajili ya shughuli za uwekezaji.

13. **Mheshimiwa Spika**, Sehemu ya Nne ya Muswada inaainisha masharti kuhusu uanzishaji na usimamizi wa maeneo maalumu ya kiuchumi. Maeneo yatakayoanzishwa yanaweza kuwa kongani za viwanda, maeneo ya uzalishaji kwa mauzo ya nje, maeneo ya biashara huru, maeneo ya bandari huru, maeneo ya kilimo, kongani za utalii, kongani za sayansi na teknolojia, na maeneo mengine kadiri Mamlaka itakavyobainisha. Sehemu hii inaweka pia masharti kuhusu taratibu za kiforodha katika maeneo maalumu ya kiuchumi, uingizaji na utoaji wa huduma na bidhaa katika maeneo maalumu ya kiuchumi, usimamizi wa maeneo maalumu la kiuchumi, na masuala ya utoaji huduma katika maeneo maalumu ya kiuchumi.

14. **Mheshimiwa Spika**, Sehemu ya Tano ya Muswada inaainisha haki na wajibu wa Serikali na wawekezaji. Muswada unapendekeza kuipa Serikali haki na wajibu wa kusimamia shughuli za uwekezaji ili kuhakikisha kuwa zinaendeshwa kwa kuzingatia misingi ya sera na sheria za nchi, ikijumuisha maafisa wa Mamlaka kuweza kuingia katika eneo ambako shughuli za uwekezaji zinafanyika kwa madhumuni ya ufuatiliaji. Wajibu unaopendekezwa kwa mwekezaji katika sehemu hii ni pamoja na kutii sheria za nchi, kuendesha shughuli za uwekezaji kwa namna inayolinda walaji, mazingira na kutoa taarifa kwa Mamlaka na taasisi nyingine za Serikali pale zitakapohitajika.

15. **Mheshimiwa Spika**, Sehemu hii inaainisha pia haki mbalimbali alizonazo mwekezaji katika kipindi cha kutekeleza mradi wa uwekezaji. Haki hizo zinajumuisha kuhamisha nje ya nchi faida, mapato na gawio kupitia benki yoyote baada ya kulipa madeni ya kodi, ada au tozo za Serikali na malipo mengine yaliyowekwa na Sheria. Aidha Sheria inaweka kinga ya kutotaifishwa kwa miradi ya uwekezaji bila fidia stahiki kwa mujibu wa sheria na kupata mikopo katika benki na taasisi za fedha zilizosajiliwa ndani ya nchi kwa ajili ya kufadhili miradi ya uwekezaji. Sehemu hii inajumuisha pia masharti kuhusu wawekezaji wa kigeni kutobaguliwa katika shughuli na fursa za uwekezaji zilizopo nchini. Pamoja na masharti hayo, Serikali haitazuiliwa kuchukua hatua zozote za ziada kwa ajili ya kuwawezesha wawekezaji wa ndani.

16. **Mheshimiwa Spika**, Sehemu ya Sita ya Muswada inaainisha masharti kuhusu ushughulikiaji wa malalamiko na utatuzi wa migogoro. Katika Sehemu hii, inapendekezwa kuwa mwekezaji anaweza kuwasilisha kwa Mamlaka malalamiko kuhusu mwenendo au kitendo cha taasisi yoyote ya Serikali ambacho hakuridhishwa nacho na Mamlaka itakuwa na wajibu wa kufanya jitihada za kushughulikia malalamiko hayo ili kutoathiri shughuli za uwekezaji. Sehemu hii inajumuisha pia masharti kuhusu rufaa kwa mtu ambaye hataridhika na uamuzi wowote uliotolewa na Mamlaka na inaainisha pia utaratibu wa utatuzi wa migogoro baina ya wawekezaji na Mamlaka au Serikali.

17. **Mheshimiwa Spika**, Sehemu ya Saba ya Muswada inaainisha masharti ya fedha. Masharti hayo ni pamoja na vyanzo vya mapato ya Mamlaka na utaratibu wa ukaguzi wa

hesabu, uandaaji wa bajeti na taarifa ya mwaka. Kama ilivyo kwa taasisi nyingine za Serikali, Mamlaka itaandaa hesabu na kukaguliwa kwa mujibu wa Sheria ya Fedha za Umma, Sura ya 348 na Sheria ya Ukaguzi wa Umma, Sura ya 418.

18. **Mheshimiwa Spika**, Sehemu ya Nane ya Muswada inaaainisha masharti ya jumla yanayojumuisha makosa mbalimbali yanayohusiana na masuala ya uwekezaji na adhabu zake, utunzaji wa rejesta ya uwekezaji, matumizi ya sheria nyingine pamoja na mamlaka ya Waziri kutunga kanuni kwa ajili ya utekelezaji bora wa masharti ya Sheria inayopendekezwa. Aidha, Sehemu hii pia inapendekeza kufuta Sheria ya Uwekezaji Tanzania ya mwaka 2022, Sheria ya Maeneo ya Uzalishaji kwa Mauzo ya Nje ya mwaka 2002 na Sheria ya Maeneo Maalumu ya Kiuchumi ya mwaka 2006, pamoja na kutambua masuala mbalimbali yaliyokuwa yanasimamiwa na Sheria zinazopendekezwa kufutwa.

19. **Mheshimiwa Spika**, Sehemu ya Tisa ya Muswada inajumuisha marekebisho ya Sheria mbalimbali ili kuendana na masharti yanayopendekezwa katika Sheria itakayotungwa. Sheria zinazopendekezwa kurekebishwa ni Sheria ya Ardhi, Sura ya 113, Sheria ya Usimamizi wa Ajira kwa Raia wa Kigeni, Sura ya 436, Sheria ya Kodi ya Mapato, Sura ya 332, Sheria ya Kodi ya Ongezeko la Thamani, Sura ya 148, Sheria ya Ushuru wa Bidhaa, Sura ya 147 na Sheria ya Tozo za Barabara na Mafuta, Sura ya 220.

20. **Mheshimiwa Spika**, ninapomalizia ninaomba kusesitiza mambo manne ambayo kwa kiasi kikubwa ni mapya katika Muswada huu. Mosi, ni kuanzishwa kwa mamlaka mpya itakayochukua nafasi ya TIC na EPZA (ibara ya 4). Mamlaka hii itaitwa **Mamlaka ya Uwekezaji na Maeneo Maalumu ya Kiuchumi Tanzania (Tanzania Investment and Special Economic Zones Authority – TISEZA)**. Pili, ulazima wa Kila mwekezaji anayekusudia kufanya uwekezaji wowote Tanzania kusajiliwa na Mamlaka kabla ya kuanza shughuli za uwekezaji (ibara ya 15) . Tatu, Muswada huu unapendekeza kuwepo kwa fursa na vivutio mahususi kwa wawekezaji wa ndani pekee (ibara ya 22). Nne, Muswada unapendekeza kuanzishwa kwa Benki ya Ardhi (Kifungu cha 23). Kupitia benki hii, mbali na ardhi itakayotengwa na Mamlaka inayoanzishwa, watu na makampuni binafsi yataruhusiwa kusajili ardhi zao na kuunganishwa na wawekezaji mbalimbali.

21. **Mheshimiwa Spika**, ninakushukuru wewe kwa kunipa fursa ya kuwasilisha Muswada huu katika Mkutano huu wa Kumi na Nane (katika Kikao cha Kumi na Tatu) wa Bunge la Kumi na Mbili la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Ninaishukuru sana Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Uwekezaji wa Mitaji ya Umma (PIC), chini ya uongozi mahiri wa Mwenyekiti wake, Mheshimiwa Augustino Vuma Hole (Mbunge wa Kasulu Vijijini), na Makamu Mwenyekiti wa Kamati, Mheshimiwa Mary Francis Masanja (Mbunge wa Viti Maalumu), kwa ushirikiano waliotupatia katika kipindi chote cha kushughulikia Muswada huu.

22. **Mheshimiwa Spika**, baada ya maelezo hayo, ninaomba kutoa hoja.

Prof. Kitila Alexander Mkumbo (Mb.),

WAZIRI WA NCHI,

OFISI YA RAIS – MIPANGO NA UWEKEZAJI.

Alhamisi, 13 Februari 2025.